

För fjärde året i rad är det återigen dags att lyfta fram de samiska språken genom en samisk språkvecka som genomförs under vecka 43 den 24-30 oktober 2022.

Syftet med den samiska språkveckan är att lyfta de samiska språkens status, och öka kunskapen om samiska språk och kultur i hela samhället. Just den här veckan kommer de samiska språken att höras och synas lite extra.

Samiska språkveckan är ett gemensamt frivilligt arbete för att synliggöra och öka kunskapen om de samiska språken i hela samhället. Tillsammans tar vi ett större ansvar för att se till att samiska språk hörs, syns och används på alla områden i samhället.

För mer information besök den gemensamma hemsidan www.giellavahkku.org där hittar man vilka aktiviteter som genomförs inför och under språkveckan i Norge, Sverige och Finland.

VI HOPPAS ATT DU VILL VARA MED!

Språkveckans hashtags på samiska:

sydsamiska #gielevåhkoe

umesamiska #giällavahkkuo

pitesamiska #giellavahkko

lulesamiska #giellavahkko

nordsamiska #giellavahkku

**VI VÄLKOMNAR OCH
UPPMUNTRAR ALLA ATT
SYNLIGGÖRA OCH
ARRANGERA
AKTIVITETER FÖR ATT
FRÄMJA DE SAMISKA
SPRÅKEN UNDER
SPRÅKVECKAN.**

Vad är bibliotekens ansvar? Vad kan ni i personalen om samiska språk? Hur kan biblioteken vara en del i språkrevitaliseringen?

BIBLIOTEKEN OCH NATIONELLA MINORITETER

Här är några källor till att lära sig mer om bibliotekens ansvars för nationella minoriteter:

Nationella minoriteters rättigheter En handbok för kommuner och regioner <https://www.minoritet.se/5105> (PDF)

Många sätt att vara människa på - Folkbibliotek och nationella minoriteter
<https://www.minoritet.se/5000>

Att arbeta med nationella minoriteter på biblioteket ett kompetenskit från Regionbibliotek Stockholm
<https://regionbiblioteket.se/wp-content/uploads/2018/05/Kompetenskitet-nationella-minoriteter-AL.pdf> (PDF)

De nationella minoriteterna och biblioteken - Judar, romer, sverigefinnar, tornedalingar och urfolket samer. Lagar, konventioner och minoritetspolitik
<https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2020-02-05-lagar-konventioner-och-minoritetspolitik-i-rapport.html>

Här finns tips och länkar till material som ni kan använda för att synliggöra samiska språk.

SYNLIGGÖR SAMISKA SPRÅK

Lyft samiska språk i biblioteksrummet och på webben!

- Skylta med böcker på och om samiska språk.
- Knubbar på samiska! I slutet på dokumentet finns biblioteksord på de fem samiska språk som talas i Sverige.
- Synliggör samiska språket: sätt upp skyltar på samiska!
<https://www.sametinget.se/153365> (PDF)
<https://www.sametinget.se/153366> (PowerPoint)
- Skriv ut: bokmärken med samiska fraser
<https://www.sametinget.se/sprakcentrum> (högerspalten)
- Skriv ut: fraser på samiska
<https://www.sametinget.se/160711>
- Ordna samiska sagostunder på biblioteket!
- Dela gärna på sociala medier! Hur syns Samiska språkveckan hos er?
- Sprid information om de digitala språkvällarna
<https://www.sametinget.se/sprakvecka>

Tycker du att det är svårt att veta vilken samisk litteratur som finns? Här kan du hålla koll!

TIPS OCH NYHETER KRING SAMISK LITTERATUR:

- Samisk bibliotekstjeneste – Sámi girjerádjubálvalus (listar nyutkommen samisk litteratur i hela Sápmi)
<https://samiskbibliotektjeneste.tromsfylke.no/>
- Tjállegoahte – författarcentrum Sápmi
<http://www.tjallegoahte.se/>
- Tjállegoahte på Facebook
<https://www.facebook.com/Tjallegoahte/>
- Bágo čálliid siebrie – samisk skribent och författarförening
<https://www.facebook.com/Bagocallit/>
- Bágo in books – samisk litteraturfestival
<http://www.bagoinbooks.se/>

Har du frågor om samisk litteratur och kultur relaterat till biblioteksverksamhet kan du höra av dig till Samernas bibliotek som är resursbibliotek för samiska. Vi erbjuder rådgivning, material och tjänster för att stötta folkbibliotekens arbete med den samiska målgruppen.

SAMERNAS BIBLIOTEK OCH RESURSBIBLIOTEK

- Samernas bibliotek/resursbibliotek för samiska
<https://www.sametinget.se/samernas-bibliotek>
- Samernas bibliotek på Facebook
<https://www.facebook.com/SamernasBibliotek>
- Kungliga biblioteket, om resursbibliotek för nationella minoriteter <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/biblioteksutveckling/nationella-minoriteters-bibliotek/resursbibliotek.html>

Mejl:

bibliotek@sametinget.se

Bibliotekskonsulent resursbibliotek:

hanna.schimmer@sametinget.se

Här finns länkar till bra informationskällor gällande samisk kultur och språk.

INFORMATION OCH WEBBRESURSER

- På Sametingets webbplats finns information om samer och sametinget, finns även som lättläst <https://www.sametinget.se/>
- Samiskt informationscenter är en bra webbplats att hämta information från eller hänvisa till <http://www.samer.se/>
- Lär dig mer om samiska språk <https://www.isof.se/lar-dig-mer/kunskapsbanker/lar-dig-mer-om-nationella-minoritetssprak/samiska>
- Beställ informationsmaterial kostnadsfritt <https://www.samer.se/3632>
- Program om samisk natur, kultur och historia <https://www.svtplay.se/kategori/samiska-sami>
- Modersmål och minoritetsspråk - Samiska | UR Play <https://urplay.se/amne/modersmal-och-minoritetssprak/samiska>
- International Sámi Film Institute (streamingtjänst) <https://www.sapmifilm.com/>

Samer är ett urfolk vilket nämns i Sveriges grundlag. De samiska språken är alltså både urfolksspråk och nationella minoritetsspråk.

SAMISKA ÄR FLERA SPRÅK

Samiska är inte ett enda språk utan flera. Det finns 9 samiska språk:

Sydsamiska - áarjelsaemien gïele
Umesamiska - ubmejesámiengiella
Pitesamiska - bidumsámegiella
Lulesamiska - julevsámegiella
Nordsamiska - davvisámegiella
Enaresamiska - anarâškielâ
Skoltsamiska - nuõrttsää'm̄kiõll
Kildinsamiska - Кйллт сәмь кйлл
Tersamiska - сәмь кйлл

I Sverige talas sydsamiska, umesamiska, pitesamiska, lulesamiska och nordsamiska. Flest talare har nordsamiska som talas av drygt 17 000 personer i hela det samiska området, varav 5 000-6 000 personer i Sverige. Ca 500 personer talar lulesamiska och ungefär lika många talar sydsamiska. Ume- och pitesamiska har få modersmålstalare men det finns en stark rörelse att revitalisera språken.

Skillnaden mellan till exempel sydsamiska och nordsamiska brukar liknas vid skillnaden mellan svenska och färöiska. Mellan mer närliggande samiska språk är skillnaden mindre och talarna kan förstå varandra, ungefär så som svensktalande och norsktalande kan förstå varandra.

Här kan du läsa mer om språken
<http://www.giella.org/about-sami>

Umesamiska
Området för umesamiska ligger mellan Ume älv och Piteälven, med undantag av fjällområdet där Arjeplog. Det traditionella området sträcker sig också till Norge, umesamiska talas utsträcker sig också till Norge, men där finns inte längre någon som talar språket. Uppskattningarna av antalet personer som talar umesamiska varierar mellan 10 och 20 personer.

Lulesamiska
I Norge talas lulesamiska i ett område som utsträcker sig från Ballangen i norr till Saltfjellet i söder. I Sverige utsträcker sig området från Piteälven till Kaitum älv i Gällivare kommun i Norrbottens län. Lulesamiska används aktivt av uppskattningsvis 650 personer.

Vilka samiska språk talas i Sverige?

Pitesamiska
Det traditionella området för pitesamiska omfattar en del av Arjeplog kommun i Norge: Beiarn, följande kommuner i Norge: Saltdal, Gildeskål, Meløy, Rødøy, Uppskattningsvis Fauske och Bodø. Uppskattningsvis 30–50 personer talar pitesamiska. Nästan alla av dem bor i Sverige.

Sydsamiska
Området där sydsamiska talas omfattar (enligt den stränga definitionen) dialekterna i Sverige från Idre i söder till Ume älv i norr, och i Norge från Engerdal i söder till Vefsen i norr. Cirka 500–1 000 personer talar sydsamiska.

Nordsamiska
Nordsamiska är det största samiska språket både till det område där språket talas och till antalet personer som talar det. Området utsträcker sig från nordöstra Gällivare i Sverige och från Finnmarken i Norge till Varanger, som ligger i östra Finland, där Norge till Varanger, som ligger i östra Finland, där Norge. Området sträcker sig också till kommuner, det omfattar Enontekis och Utsjoki kommuner och västra delarna av Enare kommun och den nordligaste delen av Sodankylä. Uppskattningarna av antalet personer som talar nordsamiska varierar mellan 20 000 och 25 000.

Samisk ordlista för bibliotek

Ruoŋagiella Svenska	Nordsamiska Davvisámegiella	Lulesamiska Julevsámegiella	Pitesamiska Bidumsámegiella	Umesamiska Ubmejesámiengiälla	Sydsamiska Åarjelsaemien
Bibliotek	Girjerájus / Girjerádju	Girjjevuorkká	Girjevuarrká	Girjjevuarkká	Gærjagåetie
Samisk litteratur	Sámi girjjálašvuhta	Sáme girjálásjvuhta	Sáme girjálátjvuhta	Sámien tjáldahkka	Saemien tjaalaldahkh
Böcker på samiska språk	Girjjit sámegillii / Sámegielat girjjit	Sámegielak girje	Sámegielak girje	Girjeh sámengiälijne	Gærjah saemiengieline
Barn och ungdom (pl)	Mánát ja nuorat	Máná ja nuora	Máná ja nuora	Mánáh jah nuarah	Maanide j̄ih noeride
Barnböcker	Mánaidgirjjit	Mánágirje	Mánágirje	Mánágirjeh	Maanajgærjah
Barnlitteratur	Mánaidgirjjálašvuhta	Mánágirjálásjvuhta	Mánágirjálátjvuhta	Mánájtjálaldahkka	Maanajtjaalaldahkh
Skönlitteratur	Čáppagirjjálašvuhta	Tjáppagirjálásjvuhta	Tjábbagirjálátjvuhta	Tjábbaketjálaldahkka	Tjehpiestjaalaldahkh
Facklitteratur	Fágagirjjálašvuhta	Fáhkagirjálásjvuhta	Fáhkagirjálátjvuhta	Fáhkatjálaldahkka	Faagetjaalaldahkh

Ruoŋagiella Svenska	Nordsamiska Davvisámegiella	Lulesamiska Julevsámegiella	Pitesamiska Bidumsámegiella	Umesamiska Umejesámegiella	Sydsamiska Åarjelsaemien
Hej	Bures	Buoris	Burist	Bürest / Buarajk	Buaregh
God dag	Buorre beaivi	Buorre biejjve	Buorre bäjje	Buörrie beäjvvie	Buerie biejjie
Välkommen	Bures boahtin	Buorisboahtem	Burist báhtem	Buerestbáhthieme	Buerie báhthieme
Välkommen åter	Bures boahtin vas ruovttoluotta	Buorisboahtem vas ruoptus	Burist báhtem vistik ruptujt	Vuajdnaliäbmáje / Buerestbáhthieme viht ruptijde	Buerie báhthieme viht
Tack	Giitu	Gijtto	Gijto	Gijttuo	Gæjhtoe
Öppet	Rabas	Rahppot	Rabas	Rahppuode	Gaahpode
Stängt	Gitta	Dahppot	Dahppot	Dahppuode	Steegkeldihkie
Öppettider	Rabasáiggit	Rahpamájge	Rabasájge	Rahppameájgieh	Gaahpoebaelieh

Ruoŋagiella Svenska	Nordsamiska Davvisámegiella	Lulesamiska Julevsámegiella	Pitesamiska Bidumsámegiella	Umesamiska Ubmejesámiengiella	Sydsamiska Åarjelsaemien
Språkvecka	Giellavahkku	Giellavahkko	Giellavahkko	Giällavahkkuo	Giellaváhko
Jojk	Luohti	Vuolle	Vuolle	Vuöllie	Vuelie
Duodji = samiskt hantverk	Duodji	Duodje	Duojje	Duöjje	Vætnoe
Skriva	Čállit	Tjället	Tjället	Tjálliet	Tjæledh
Läsa	Lohkat	Låhkåt	Låhkåt	Luhkkat	Lohkedh
Bok	Girji	Girjje	Girrje	Girjje	Gærja

Kontakt

Girjjevuorkkákonsulánnta / Bibliotekskonsulent

Resursbibliotek, Samernas bibliotek:

Hanna Karolina Schimmer
E-påvsstá / epost
hanna.schimmer@sametinget.se

Telefávnná/telefon
0980-681 90

Samernas bibliotek

Árudahka/adress
Box 116
962 26 Jáhkámáhkke/Jokkmokk
Guossidimárudak/Besöksadress:
Lärargatan 2

Telefávnná/telefon
0980 - 780 30 (vx)

E-påvsstá / epost
bibliotek@sametinget.se

<https://www.sametinget.se/samernas-bibliotek>